

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ Ή ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

Ένα πρόβλημα που αναζητεί λύση

1. Το πρόβλημα και οι διαστάσεις του

Ο τρόπος επιλογής των εκπαιδευτικών για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 βρίσκεται στην επικαιρότητα. Αρκετές φορές έχει οδηγήσει σε έντονες αντιπαραθέσεις τις συνδικαλιστικές ηγεσίες των εκπαιδευτικών και το ΥΠΕΠΘ. Είναι γνωστό, ότι οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα διορίζονται ακόμα μέσω των επετηρίδων¹. Μέσω, δηλαδή, πινάκων, στους οποίους εγγράφονται οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί, μετά την αποφοίτησή τους από τα αντίστοιχα τμήματα των ΑΕΙ, κατά ειδικότητα και από τους οποίους η πολιτεία επιλέγει, με σειρά προτεραιότητας, όσους σκοπεύει να διορίσει κάθε χρόνο στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η πολιτεία σχεδιάζει να προβεί στην κατάργηση αυτού του τρόπου επιλογής των εκπαιδευτικών, γιατί ήδη οι εγγεγραμμένοι και αναμένοντες διορισμό στη γενική εκπαίδευση, έχουν ξεπεράσει κάθε λογικό όριο. Υπολογίζεται, ότι προσεγγίζουν τις 100.000². Με την άποψη της πολιτείας συντάσσονται και αρκετοί αδιόριστοι εκπαιδευτικοί, ιδίως όσοι έχουν αποφοιτήσει στη δεκαετία του 1990, γιατί βλέπουν τη διόγκωση και τον υπερκορεσμό των επετηρίδων και μεταθέτουν συνεχώς την επαγγελματική τους αποκατάσταση στην εκπαίδευση σε χρονικά περιθώρια πολύ μακρινά.

---

1. Ετυμολογικά ο όρος «επετηρίδα» προέρχεται από το επί+ετηρίς-ίδος < έτος < αυτός που είναι ενός έτους, βλ. Υπερλεξικό της νεοελληνικής γλώσσας εκδ. Παγουλάτου, τομ. 3ος σ. 1103.

2. Επίσημος αριθμός των εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης, που αναμένουν διορισμό δεν έχει ανακοινωθεί από το ΥΠΕΠΘ. Γι' αυτό και ο συγκεκριμένος αριθμός, που αναφέρεται κατά καιρούς από τις συνδικαλιστικές ηγεσίες των εκπαιδευτικών και άλλους εκπαιδευτικούς, δίνεται με σχετική επιφύλαξη.

Συντάσσονται, επίσης, και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι στο διάστημα αυτής της αναμονής προχώρησαν και σε άλλες σπουδές, προπτυχιακές ή μεταπτυχιακές, προκειμένου να αυξήσουν τα προσόντα τους, αλλά δικπιστώνουν ότι με το ισχύον σύστημα αυτά τα αυξημένα προσόντα ελάχιστα λαμβάνονται υπόψη¹.

Με τις προθέσεις της πολιτείας, γιατί ακόμα σε επίπεδο προθέσεων βρισκόμαστε, αντιδρούν οι συνδικαλιστικές ηγεσίες των εκπαιδευτικών (ΟΑΜΕ - ΔΟΕ), καθώς και οι αδιόριστοι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι υπολογίζουν ότι βρίσκονται κοντά στο χρόνο διορισμού τους, επειδή θεωρούν το ισχύον σύστημα της επετηρίδας δίκαιο και αντικειμενικό.

Μέχρι σήμερα οι δύο πλευρές φαίνεται να βρίσκονται σε στάση αναμονής. Το ΥΠΕΠΘ αφήνει, κατά καιρούς, να διαρρεύσουν πληροφορίες ότι θα προχωρήσει στην κατάργηση, προκειμένου να σφυγμομετρήσει τις αντιδράσεις. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες απειλούν ότι θα αντιδράσουν δυναμικά, αν συμβεί αυτό και «ο χορός καλά κρατεί».

Τα δεδομένα αυτά δημιουργούν στον κλοπροκίρετο μελετητή του θέματος, ανάμικτα συναισθήματα, τα οποία απορρέουν από τις δύο αντιμαχόμενες θέσεις. Στενοχωρείται, για παράδειγμα, όταν βλέπει ότι χιλιάδες πτυχιούχοι κάθε χρόνο εγγράφονται στις επετηρίδες και μεταθέτουν όνειρα, φιλοδοξίες, ελπίδες σε ένα σχετικό μικρινό μέλλον, σύμφωνα με τον «μαγικό αριθμό» προτεραιότητας, που έχουν στην επετηρίδα. Θλίβεται, όταν δικπιστώνει ότι αρκετοί από αυτούς δεν έχουν ούτε καν προσδοκία διορισμού, εκτός αν το όριο ζωής αυξηθεί τουλάχιστον στα δικκόσια χρόνια. Συντάσσεται με τις απόψεις της πολιτείας, που επιθυμεί να προχωρήσει σε αλλαγές, προκειμένου να τροφοδοτείται από εδώ και στο εξής η εκπαίδευση με «νέο αίμα» εκπαιδευτικών, όσο γίνεται περισσότερο προσοντούχων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξημένες υποχρεώσεις του σχολείου, ιδιίτερα μπροστά στο νέο αιώνα, που αναμένουμε και στο κατώφλι του οποίου έχουμε ήδη περάσει.

Ποιά θα είναι η συνέχεια στην αντιπαράθεση αυτή; Ποιά άποψη τελικά θα υπερισχύσει; Γιατί η πολιτεία κρατάει ακόμα στάση αναμονής; Ποιό μπορεί να είναι το αποτέλεσμα μιας πιθανής σύγκρουσης εκπαιδευτικών - Υπουργείου για το θέμα αυτό; Είναι μερικά ερωτήματα, για τα οποία δύσκολα κανείς μπορεί να δικτυώσει προβλέψεις.

1. Εκπαιδευτικοί με αυξημένα προσόντα υπάρχουν και στις δύο βαθμίδες της γενικής εκπαίδευσης. Είναι κρίμα που ούτε από το ΥΠΕΠΘ, ούτε από ΔΟΕ-ΟΑΜΕ έχουν δοθεί ακριβή στοιχεία για το ποσοστό που καλύπτουν αυτοί στη γενική εκπαίδευση.

2. Σκοποί της μελέτης

Με την εργασία αυτή φιλοδοξούμε να εκθέσουμε μερικές σκέψεις, που ίσως βοηθήσουν στον προβληματισμό τους αρμόδιους φορείς. Οι προσπάθειές μας συγκεκριμένα να διερευνήσουμε και να μελετήσουμε το θέμα ενταγμένο στα σημερινά του πλαίσια και να δώσουμε απαντήσεις στα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Ποιοί λόγοι οδήγησαν στην επινοήση του θεσμού της επετηρίδας και ποιός ήταν ο διαχρονικός της ρόλος;
2. Ποιό είναι σήμερα το ισχύον καθεστώς για το διορισμό των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και τι προβλήματα απορρέουν από αυτό;
3. Πώς αντιμετωπίζεται το θέμα αυτό σε άλλες χώρες;
4. Γιατί υπάρχει αυτή η έντονη αντιπαράθεση πολιτικής εκπαιδευτικών;
5. Είναι αναγκαίες οι καινοτομίες στον τρόπο επιλογής των εκπαιδευτικών στη χώρα μας και γιατί;
6. Πώς θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το θέμα αυτό χωρίς να υπάρχουν «θύματα» και «θύτες»;

Τα ερωτήματα αυτά τα θεωρούμε πολύ σημαντικά, γιατί από τις απαντήσεις που θα δοθούν και τις λύσεις, που θα προταθούν, εξαρτάται η επαγγελματική αποκατάσταση χιλιάδων νέων πτυχιούχων. Επηρεάζεται, όμως, ταυτόχρονα και ο ρόλος της εκπαίδευσης και της παιδείας γενικότερα στο μέλλον. Ένα μέλλον, που, όπως προκύπτει από όλες τις ως τώρα ενδείξεις θα είναι δύσκολο και απαιτητικό για τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς και όλους τους εμπλεκόμενους με την εκπαίδευση φορείς. Επομένως, όσο πιο προσεκτικά αντιμετωπίζονται θέματα και προβλήματα αυτού του είδους, τόσο πιο πολλές ελπίδες για επισήμανση των καλύτερων δυνατών λύσεων υπάρχουν και αντίστροφα.

3. Συνοπτική ιστορική αναδρομή του θεσμού της επετηρίδας στη γενική εκπαίδευση

Πριν προχωρήσουμε στη συστηματική διερεύνηση των προβλημάτων που θέσαμε, θεωρούμε σκόπιμο να επιχειρήσουμε μια συνοπτική ιστορική αναδρομή της χρήσης του θεσμού της επετηρίδας στη γενική εκπαίδευση, προκειμένου να φανεί η αναγκαιότητα, που την επέβαλε, ο ρόλος που έπαιξε έως σήμερα αλλά και τα προβλήματα που συσσώρευσε, το διάστημα που βρίσκει σε χρήση.

Το σύστημα διορισμού των εκπαιδευτικών στη γενική εκπαίδευση μέσω της επτηρίδας έχει μια μακρόχρονη διάρκεια, που προσεγγίζει το μισό αιώνα. Κερδήθηκε με αγώνες του συνδικαλιστικού κινήματος των εκπαιδευτικών και αποδείχθηκε αποτελεσματικό για αρκετές δεκαετίες. Προστάτευσε, συγκεκριμένα, τους εκπαιδευτικούς, στη δεκαετία του 1950, αμέσως μετά τον εμφύλιο, έως και τα μέσα της δεκαετίας του 1970, που κατέρρευσε η χούντα, από αυθαιρεσίες στους διορισμούς λόγω πολιτικών φρονημάτων¹, αλλά και λόγω παρεμβάσεων ισχυρών: πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και άλλων παραγόντων, που αυθαίρετα μπορούσαν να τροποποιήσουν ή και να αλλοιώσουν τα αποτελέσματα.

Ήταν χρήσιμο, επίσης, έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και τις αρχές του 1980, όπου υπήρχε μια ελεγχόμενη αναλογία ανάμεσα στον αριθμό των πτυχιούχων, που αποφοιτούσαν κάθε χρόνο από τα ΑΕΙ και τις, τότε, Παιδαγωγικές Ακαδημίες, σχολές νηπιαγωγών κ.τ.λ. και στον αριθμό, που το Υπουργείο Παιδείας διόριζε στη γενική εκπαίδευση. Αναφέρουμε ενδεικτικά, ότι, έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1980, ο μέγιστος χρόνος αναμονής για διορισμό δεν ξεπερνούσε τα δύο χρόνια, ενώ ο ελάχιστος μπορεί να περιοριζόταν σε μερικούς μήνες.

Η κατάσταση άρχισε να διαφοροποιείται στη δεκαετία του 1980 με τη διάσπαση των πανεπιστημιακών σχολών (Φιλοσοφική - Μαθηματική - Ιατρική) σε τμήματα και την ίδρυση 18 νέων παιδαγωγικών τμημάτων δημοτικής εκπαίδευσης και νηπιαγωγών². Οι καινοτομίες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των εισακτέων στην τρίτοβάθμια εκπαίδευση και την αντίστοιχη αύξηση πτυχιούχων και υποψήφιων για διορισμό στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Έως και το 1988, παράλληλα με τα παιδαγωγικά τμήματα λειτουργούσαν και οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες, η Βελά, η Ιερατική σχολή Θεσσαλονίκης, οι σχολές νηπιαγωγών. Επομένως ο αριθμός των υποψηφίων για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση άξανε και από αυτές τις πηγές. Την ίδια περίοδο, επίσης, παρατηρείται μια μαζική προσέλευση πτυχιούχων εκπαιδευτικών και για τις δύο βαθμίδες, κυρίως όμως για την πρωτοβάθμια,

1. Έως και το 1974 για να διοριστεί κανείς ως δημόσιος υπάλληλος στην Ελλάδα έπρεπε, εκτός από τα βασικά προσόντα, να έχει και πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων. Χωρίς αυτό ο διορισμός ήταν αδύνατος. Το πιστοποιητικό το χορηγούσαν οι αστυνομικές αρχές και συχνά ήταν αντικείμενο εκβιασμού και πολιτικής εκμετάλλευσης από αυτούς που βρίσκονταν κάθε φορά στην εξουσία ή είχαν τη δυνατότητα να την επηρεάζουν για ίδιο όφελος.

2. Υπενθυμίζουμε ότι τα Π.Τ.Δ.Ε. και Π.Τ.Ν. ιδρύθηκαν το 1982 με το νόμο 1268 /82 και άρχισαν να λειτουργούν από το 1984. Οι πρώτοι πτυχιούχοι αποφοίτησαν το 1988. Έως και το 1993, όμως, κανένας δεν είχε διοριστεί.

από χώρες του εξωτερικού και ιδιαίτερα από Βαλκανικές (Γιουγκοσλαβία, Ρουμανία, Βουλγαρία). Συγκεκριμένα από το 1986 έως το 1988, τα τρία αυτά χρόνια υπολογίζεται ότι ο αριθμός των πτυχιούχων από τις Παιδαγωγικές Ακαδημίες του εσωτερικού και τις αντίστοιχες Ακαδημίες του εξωτερικού ανήλθε στις 18.000¹. Σ' αυτούς θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και τους πτυχιούχους των ΑΕΙ, από διάφορες σχολές, στους οποίους δόθηκε η δυνατότητα να λάβουν μέρος στις κατατακτήριες εξετάσεις των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και να εγγραφούν στο δεύτερο έτος². Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν όχι μόνο να αυξηθεί ο αριθμός των πτυχιούχων αλλά και να διαφοροποιηθεί η σύνθεσή τους στις διάφορες επετηρίδες.

Αν λάβουμε υπόψη μας, ότι η πολιτεία διορίζει κάθε χρόνο 3.000-3.500 εκπαιδευτικούς στη γενική εκπαίδευση³, τότε η απορρόφηση του υπάρχοντος δυναμικού των 100.000 και πλέον, που είναι εγγεγραμμένοι στις επετηρίδες σήμερα, θα απαιτήσει τουλάχιστον τριάντα (30) χρόνια. Κατά ειδικότητα ο χρόνος αυτός μπορεί να περιοριστεί στα 15, για άλλους να αυξηθεί στα 30-40, ενώ για μερικούς ενδέχεται να μην υπάρχουν ελπίδες διορισμού ούτε για έναν αιώνα.

Τα δεδομένα αυτά έχουν φέρει στο προσκήνιο το ρόλο της επετηρίδας για τη γενική εκπαίδευση. Εύλογα διερωτάται κανείς, αν αυτή εξακολουθεί να προστατεύει τα συμφέροντα των νέων για διορισμό εκπαιδευτικών ή αποτελεί τροχοπέδη στη σταδιοδρομία τους; Αν δεχτούμε, ότι οι εκπαιδευτικοί, που αποφοιτούν σήμερα από τα πανεπιστήμια θα κληθούν, με το σύστημα της επετηρίδας, να εργαστούν στην εκπαίδευση μετά από 15-20 χρόνια, θα μπορέσουν τότε αυτοί να προσαρμοστούν και να ανταποκριθούν στις νέες και αυξημένες απαιτήσεις της εκπαίδευσης;

Ζούμε σε μια εποχή, όπου οι γνώσεις σε όλους τους τομείς αυξάνουν με ταχύτατους ρυθμούς και μεταδίδονται ταχύτατα, από το ένα έως το άλλο άκρο της γης. Η επιστήμη ανακαλύπτει συνεχώς νέα δεδομένα, τα οποία είτε αναθεωρούν, είτε καταργούν παλιότερα. Οι γνώσεις δεν έχουν διαχρονική αξία. Υπολογίζεται ότι, κατά μέσο όρο, κάθε 10-15 χρόνια, γίνονται συναντικές ανακατατάξεις και στο χώρο των επιστημών της αγωγής, για-

1. Διδ. ΒΗΜΑ, Αριθμ. 1059-60 Ιουλ. - Αυγ. 1993.

2. Θυμίζουμε, ότι στα μέσα της δεκαετίας του 1980, η τότε ηγεσία του ΥΠΕΠΘ έδωσε τη δυνατότητα σε πτυχιούχους ΑΕΙ να δώσουν κατακτήριες εξετάσεις στις παιδαγωγικές ακαδημίες και να εγγραφούν στο δεύτερο έτος σπουδών. Έτσι με ένα χρόνο φοίτησης αποκτούσαν το πτυχίο της Ακαδημίας, με το οποίο όμως μπορούσαν να διοριστούν, τότε, ευκολότερα στο δημόσιο παρά με το δικό τους αρχικό πτυχίο.

3. Μοναδική εξαίρεση έγινε το 1995, όπου το Υπουργείο, για πρώτη φορά, διόρισε 7000 εκπαιδευτικούς.

τί στο χώρο των θετικών επιστημών οι εξελίξεις τρέχουν ακόμη με πιο γρήγορους ρυθμούς. Από την άλλη πλευρά, είναι πολύ σκληρό να αγωνίζεται ένας νέος να σπουδάξει, να επενδύει σ' αυτές τις σπουδές όνειρα, ελπίδες, φιλοδοξίες και να μην του παρέχεται η δυνατότητα να τις πραγματοποιήσει ή να κληθεί να τις υλοποιήσει ύστερα από 15-20 χρόνια ή και περισσότερα.

Είναι ενδιαφέρον να παρακολουθήσει κανείς τις μεταβολές που υφίστανται αυτά τα άτομα κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης αναμονής, τόσο από την άποψη των στάσεων, των επιθυμιών, των ενδιαφερόντων, που έχουν πικ για το διδακτικό και εκπαιδευτικό έργο, όσο και από την άποψη του άγχους, της αγωνίας, της πικρίας, της απογοήτευσης, που δοκιμάζουν, έως ότου κατορθώσουν να εξασφαλίσουν μια θέση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Σημαντικές είναι, ακόμα, και οι κοινωνικές αλλά και οικονομικές διαστάσεις του θέματος. Είναι σαφές, ότι οι αναμένοντες διορισμό εκπαιδευτικοί δε μπορούν να προγραμματίζουν, όπως τουλάχιστον θα ήθελαν, το μέλλον τους. Δεν τους επιτρέπεται να κάνουν όνειρα, να έχουν φιλοδοξίες κ.τ.λ., γιατί υπάρχει η αβεβαιότητα της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Ακόμα κι αν απασχοληθούν σε μια εργασία, που μπορεί να έχει καλές προοπτικές για το μέλλον τους, όσο θα αναμένουν διορισμό, δε θα μπορούν να λειτουργούν αποδοτικά. Θα υπάρχει πάντα μια δυσπιστία, αναβλητικότητα και ένα «φρενάρισμα», σε κάθε προσπάθεια για εξέλιξη.

Τα δεδομένα αυτά δύσκολα θα μπορούσε κανείς να τα αμφισβητήσει και, ακόμα δυσκολότερο, να τα αγνοήσει. Κατά συνέπεια, είναι ανεδαφικό να ισχυριστεί, ότι ο ρόλος της επετηρίδας είναι ο ίδιος, που ήταν πριν από μερικές δεκαετίες. Είναι σαφές, ότι η χρήση της επετηρίδας με την υπάρχουσα κατάσταση λειτουργεί σε βάρος όχι μόνο ενός μεγάλου αριθμού υποψηφίων εκπαιδευτικών, αλλά και σε βάρος της ποιοτικής αναβάθμισης της εκπαίδευσης και της παιδείας γενικότερα.

4. Το ισχύον σήμερα θεσμικό πλαίσιο για το διορισμό των εκπαιδευτικών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διορίζονται με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε αναλογίες που αυτό θεωρεί, κάθε φορά, αναγκαίες. Η επιλογή, όπως ήδη επισημάναμε, γίνεται από τις επετηρίδες, που συντάσσονται κάθε χρόνο από το ΥΠΕΠΘ¹. Βασική προ-

1. Νόμος 1566/85, Αριθμ. 15.

υπόθεση για την εγγραφή ενός υποψήφιου εκπαιδευτικού στην επετηρίδα, είναι η κατοχή πτυχίου ΑΕΙ της ημεδαπής ή αντίστοιχο πτυχίο από ΑΕΙ του εξωτερικού, αναγνωρισμένο από το ΔΙΚΑΤΣΑ, ως ισότιμου με αυτά των αντίστοιχων ελληνικών ΑΕΙ.

Η προϋπόθεση αυτή ισχύει τα τελευταία πέντε χρόνια, περίπου, όπου υπάρχουν και πτυχιούχοι της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με πανεπιστημιακού επιπέδου πτυχίο, μετά την ανωτατοποίηση των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και σχολίων Νηπιαγωγών.

Ωστόσο, στις επετηρίδες που υπάρχουν από τη δεκαετία του 1980 και οι οποίες ακόμα δεν έχουν εξαντληθεί, έχουμε υποψήφιους εκπαιδευτικούς με ποικιλία προσόντων, όπως για παράδειγμα:

1. Νηπιαγωγούς με διετή φοίτηση από τις ισχύουσες, έως το 1988, σχολές Νηπιαγωγών.
2. Νηπιαγωγούς με αναγνωρισμένο δίπλωμα ή πιστοποιητικό σπουδών Νηπιαγωγών σε ξένο πανεπιστήμιο ή ειδικό ινστιτούτο, εφόσον ο/η κάτοχος έχει και απολυτήριο λυκείου ή εξατάξιου γυμνασίου.
3. Δασκάλους με διετή φοίτηση στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες ή στο ιεροδιδασκαλείο Βελλάς ή στην ανώτερη εκκλησιαστική σχολή της Θεσσαλονίκης.
4. Δασκάλους με πτυχίο από ισότιμη σχολή της αλλοδαπής, αναγνωρισμένο από το ΔΙΚΑΤΣΑ.
5. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990¹, έχουμε και πτυχιούχους των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών, 4ετούς φοιτήσεως.

Όλες αυτές οι κατηγορίες είναι εγγεγραμμένες ισότιμα στην επετηρίδα των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για κάθε χρόνο αποφοίτησης.

Η σειρά προτεραιότητας στην επετηρίδα, έως και το 1994, επηρεχόταν κυρίως από το βαθμό του πτυχίου². Όταν υπήρχαν πτυχία με τον

1. Οι πρώτοι πτυχιούχοι των παιδαγωγικών τμημάτων διορίστηκαν το 1994, ύστερα από πιέσεις σε ποσοστό 30%, ενώ το 70% προέρχονταν από τους αποφοίτους των Παιδαγωγικών Ακαδημιών. Αν δεν βρισκόταν αυτή η συμβιβαστική λύση, όπως δήλωσε και ο τότε Υφυπουργός Παιδείας κ. Φ. Πετσάλνικος, οι πρώτοι πτυχιούχοι των νέων παιδαγωγικών τμημάτων θα άρχιζαν να διορίζονται το 2004 ή 16 χρόνια μετά την αποφοίτησή τους. (Διδασκαλικό ΒΗΜΑ Αρ. Φ. 1059-60, Ιουλ. - Αυγ. 1993 και Εφ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 28-7-1994.

2. Με το νόμο 1566/85 Φ 15 καταργήθηκε ο βαθμός του πτυχίου ως κριτήριο για διορισμό στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το 1994, που έχουμε τους πρώτους διορισμούς αποφοίτων από τα παιδαγωγικά τμήματα, καταργείται ως κριτήριο και από τους διορισμούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

ίδιο βαθμό, η σειρά καθοριζόταν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης διορισμού και συγκεκριμένα από την ημερομηνία καταχώρησης της αίτησης στο οικείο πρωτόκολλο της αρμόδιας υπηρεσίας (Δ/σεις ή γραφεία Α/θμιας εκπαίδευσης). Σήμερα σε περίπτωση ταυτόχρονης υποβολής των δικαιολογητικών από πολλούς υποψηφίους, η σειρά προτεραιότητας καθορίζεται από τον αριθμό πρωτοκόλλου, που θα πάρει η αίτηση από την αντίστοιχη υπηρεσία.

Αν για οποιοδήποτε λόγο ένας υποψήφιος δε δεχτεί την πρώτη φορά το διορισμό του, επανυποβάλλει αίτηση για διορισμό ύστερα από το προβλεπόμενο διάστημα των δύο χρόνων¹. Στην περίπτωση αυτή η σειρά κατάταξής του στην επετηρίδα γίνεται με κριτήριο την ημερομηνία υποβολής την νέας αίτησης.

Για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και για τους κλάδους Π.Ε.: 1,2,3, 4,5,6,7,8,11,15,16 ως απαραίτητη προϋπόθεση για το διορισμό θεωρείται το πτυχίο της αντίστοιχης πανεπιστημιακής σχολής².

Για ορισμένους άλλους κλάδους όμως, όπως π.χ. Π.Ε.: 9,10,12,13, 14, 17, 18, εκτός από το πτυχίο της αντίστοιχης σχολής, απαιτείται επιπλέον και πτυχίο παιδαγωγικών σπουδών στη ΣΕΛΕΤΕ εξάμηνης διάρκειας ή πτυχίο παιδαγωγικής ακαδημίας ή σχολής νηπιαγωγών ή άλλης καθηγητικής σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, αναγνωρισμένο από το ΔΙΚΑΤΣΑ. Σύμφωνα με το νόμο³, μπορούν να συγγραφούν στην επετηρίδα διορισμού του κλάδου Π.Ε. 19 και 20 και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δε διαθέτουν πτυχίο αντίστοιχης πανεπιστημιακής σχολής, αλλά απλά έχουν μια διδακτική εμπειρία 16 μηνών, τουλάχιστον, στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.

Η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, όπως π.χ. το διδακτορικό, ελάχιστα προσμετράται στο διορισμό. Ο κάτοχος του διδακτορικού προηγείται μόνο των πτυχιούχων του αυτού έτους. Αν, όμως, αποκτήσει το διδακτορικό λίγες ημέρες αργότερα από το τέλος του έτους, τότε η πρό-

1. Νόμος 1566/85, Αριθμ. 15 παρ. 6.

2. Οι κατηγορίες των εκπαιδευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σύμφωνα με το νόμο 1566/85, Αριθμ. 14, είναι οι ακόλουθες: ΠΕ₁: Θεολόγοι, ΠΕ₂: Φιλολόγοι, ΠΕ₃: Μαθηματικοί, ΠΕ₄: Φυσικοί, ΠΕ₅: Γαλλικών, ΠΕ₆: Αγγλικών, ΠΕ₇: Γερμανικών, ΠΕ₈: Καλλιτεχνικών, ΠΕ₉: Οικονομολόγοι, ΠΕ₁₀: Κοινωνιολόγοι, ΠΕ₁₁: Φυσ. Αγωγής, ΠΕ₁₂: Μηχανικοί - Αρχιτέκτονες, ΠΕ₁₃: Νομικοί-Πολιτικών Επιστημών, ΠΕ₁₄: Ιατροί, Γεωπόνοι, ΠΕ₁₅: Οικιακής Οικονομίας, ΠΕ₁₆: Μουσικής, ΠΕ₁₇: Τεχνολόγοι, ΠΕ₁₈: ΤΕΙ-ΣΕΛΕΤΕ, ΑΡ₁₉: Πτυχιούχοι ΠΑΤΕΣ της ΣΕΛΕΤΕ για τεχνικά και επαγγελματικά Λύκεια, ΜΕ₂₀: Πτυχιούχοι κατώτερων τεχνικών και επαγγελματικών σχολών (Τεχνίτες-Αρχιτεχνίτες).

3. Βλ. Νόμο 2009/92 αριθμ. 30.

ταξη δεν ισχύει. Για παράδειγμα, αν αποκτήσει κανείς διδακτορικό στις αρχές Ιανουαρίου του 1997, ο πτυχιούχος του Δεκεμβρίου του 1996 προηγείται στο διορισμό, έστω κι αν η διαφορά στη λήψη του πτυχίου περιορίζεται σε μερικές μόνον ημέρες.

Η κατοχή, επίσης, δεύτερου πτυχίου ΑΕΙ με παιδαγωγική - ψυχολογική - φιλοσοφική κατεύθυνση ή πτυχίου του Π.Τ.Δ.Ε. ή του Π.Τ.Ν., που ανήκουν στις επιστήμες της Αγωγής, για μερικούς κλάδους, όπως π.χ. τους Π.Ε. 19,20 κ.τ.λ., έχει, αν όχι μικρότερη, την ίδια αξία με ένα πτυχίο από την ΠΑΤΕΣ της ΣΕΛΕΤΕ, εξάμηνης διάρκειας¹, έστω κι αν αυτή δεν υπάγεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση². Ένας πτυχιούχος της γεωπονικής π.χ. που θέλει να διοριστεί στην εκπαίδευση με το πτυχίο της ΠΑΤΕΣ, θεωρείται ισότιμος του πτυχιούχου της γεωπονικής με δεύτερο πτυχίο από το τμήμα Φ.Π.Ψ. στην επετηρίδα, αν δεν προηγείται³.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει, ότι σήμερα στις επετηρίδες των εκπαιδευτικών, έχουν εγγραφεί και αναμένουν ισότιμα διορισμό άτομα με ποικιλία προσόντων. Τα επιπλέον, πτυχία ακόμα και μεταπτυχιακού επιπέδου, ελάχιστα λαμβάνονται υπόψη ή δεν προσμετρώνται καθόλου. Μοναδικό κριτήριο για το διορισμό θεωρείται ο αριθμός πρωτοκόλλου, που έχει ο υποψήφιος από την υπηρεσία του Υπουργείου, στην οποία κατέθεσε τα δικαιολογητικά. Είμαστε από τις ελάχιστες χώρες, αν δεν είμαστε η μοναδική, που ακολουθούμε αυτή την τακτική στο θέμα της επιλογής των εκπαιδευτικών, παρόλα τα προβλήματα, που ήδη έχουν συσσωρευτεί.

5. Το πρόβλημα της επιλογής των εκπαιδευτικών σε άλλες χώρες

Σε άλλες χώρες της Ευρώπης αλλά και των άλλων ηπείρων, η επιλογή των εκπαιδευτικών γίνεται με διαφορετικούς τρόπους. Με επιστολή μας ζητήσαμε από πρεσβείες διαφόρων χωρών, που βρίσκονται στην Αθήνα να μας δώσουν απαντήσεις στα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Τίνος ευθύνη είναι ο διορισμός των εκπαιδευτικών στις χώρες τους;
2. Με ποια κριτήρια γίνεται η επιλογή;

1. Σύμφωνα με το νόμο 2413/96 αριθμ. 68, οι πτυχιούχοι της ΠΑΤΕΣ / ΣΕΛΕΤΕ καταλαμβάνουν προνομιακά το 50% των κενών οργανικών θέσεων του κλάδου ΠΕ₁₃: (Νομικών και Πολιτικών Επιστημών) και το άλλο 50% καλύπτεται από πτυχιούχους άλλων παιδαγωγικών σχολών, έστω κι αν αυτοί ανήκουν σε ΑΕΙ.

2. Βλ. Απόφαση Συμ. Επικρατείας 2678/87, 2153/89 κ' 1260/95.

3. Βλ. Νόμο 1894/90.

3. Αν γνωστοποιούνται εκ των προτέρων τα υπάρχοντα κενά σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης.
4. Αν οι νεοδιοριστοί προσλαμβάνονται ως μόνιμοι ή με δοκιμαστική θητεία (δόκιμοι).
5. Πόσο χρόνο, συνήθως, περιμένουν οι ενδιαφερόμενοι, προκειμένου να διοριστούν στο εκπαιδευτικό σύστημα;

Οι απαντήσεις που πήραμε είναι πολύ ενδιαφέρουσες¹. Αρκετές είναι εκτενείς. Άλλες συνοδεύονται και από σχετικά κείμενα. Για λόγους οικονομίας, θα παραθέσουμε τα σημαντικότερα στοιχεία, που προκύπτουν από αυτές.

Η τάση που φαίνεται να κυριαρχεί σήμερα στον τρόπο επιλογής του διδακτικού προσωπικού στα σχολεία άλλων χωρών είναι ότι οι προσλήψεις γίνονται είτε από την τοπική αυτοδιοίκηση, στην αρμοδιότητα της οποίας έχουν υπαχθεί τα σχολεία, είτε από τα ίδια τα σχολεία, μέσω των αρμόδιων σχολικών επιτροπών. Τα κενά, που υπάρχουν σε κάθε σχολείο, ανακινούνται από τα μέσα επικοινωνίας και οι υποψήφιοι καλούνται σε τακτό διάστημα να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους.

Η πρόσληψη βασίζεται, συνήθως, σε ποικίλα κριτήρια: μπορεί, για παράδειγμα, οι υποψήφιοι, μετά από τον έλεγχο των απαραίτητων δικαιολογητικών:

* Να διαγωνίζονται σε ένα ή δύο μαθήματα ή να εξετάζονται σ' αυτά και προφορικά.

* Να επιλέγονται ύστερα από συνέντευξη με τους αρμόδιους φορείς.

* Να τους ζητούνται συστατικές επιστολές από άτομα «εγνωσμένου κύρους», συνήθως καθηγητές σε πανεπιστήμια ή κολέγια, όπου να εκτίθεται αναλυτικά η άποψή τους για κάθε υποψήφιο.

* Να αξιολογούνται με βάση συγκεκριμένα αντικειμενικά κριτήρια, γνωστά εκ των προτέρων, τα οποία μοριοδοτούνται ανάλογα. Ως τέτοια κριτήρια αναφέρονται:

1. Οι μεταπτυχιακές σπουδές σε επίπεδο Ph. D ή Master.
2. Η κατοχή δεύτερου πτυχίου με προτίμηση των πτυχίων παιδαγωγικής - ψυχολογίας - κοινωνιολογίας - φιλολογίας κ.τ.λ.
3. Η γλωσσομάθεια, η οποία αποδεικνύεται από επίσημα κείμενα.
4. Οι δημοσιεύσεις (αυτοτελή κείμενα, μελέτες, άρθρα, και δημοσιεύματα στον τοπικό τύπο).

1. Ευχαριστώ θερμά τις πρεσβείες που ανταποκρίθηκαν στο αίτημα μου αυτό. Πληροφορίες, βέβαια, για το τι ισχύει σε άλλες χώρες, όσον αφορά τους διορισμούς των εκπαιδευτικών, έχουν δημοσιευτεί και αλλού. Βλ. Π.χ. περ. «Οικονομικός Ταχυδρόμος», Φ44 (2217) /31-10-96 κ' Φ45 (2218) /7-11-96 και εφ. ΕΞΟΥΣΙΑ 22-10-1996.

Με τις στρατηγικές αυτές δεν υπάρχει χρόνος αναμονής. Όσοι κρίνονται ικανοί, κάθε φορά, προσλαμβάνονται αμέσως. Αν προσληφθούν με συνδυασμό κριτηρίων, όπως π.χ. εξετάσεις και επιπλέον προσόντα, η πρόσληψη μπορεί να είναι από την αρχή σε μόνιμη βάση. Αυτό, φυσικά, προϋποθέτει ότι θα έχουν συγκεντρώσει και το αντίστοιχο όριο μονάδων, που έχει τεθεί από την αρχή. Αν δε συγκεντρώσουν το όριο αυτό αλλά είναι μέσα σε αποδεκτά πλαίσια, τότε μπορεί να προσλαμβάνονται με προσωρινή θητεία.

Η πρόσληψη των νέων εκπαιδευτικών από το Υπουργείο Παιδείας, ισχύει και σε άλλες χώρες με κεντρικό σύστημα διοίκησης της εκπαίδευσης, όπως το δικό μας. Σε καμία, όμως, χώρα, από όσες μελετήσαμε, δεν γίνεται η πρόσληψη με βάση τον αριθμό πρωτοκόλλου, που δίνεται στον υποψήφιο, μετά την κατάθεση των δικιολογητικών.

Ας δούμε όμως, αναλυτικά τι ισχύει στο θέμα αυτό σε μερικές χώρες που καλύπτουν μια μεγάλη γεωγραφική έκταση.

ΑΓΓΛΙΑ

Για να διοριστεί κανείς σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται να έχει, εκτός από το βασικό πτυχίο (B. A.) και ετήσια παιδαγωγική και ψυχολογική κατάρτιση (Diploma in Education), ώστε να θεωρείται προσοντούχος εκπαιδευτικός (Qualified teacher). Για την απόκτηση του διπλώματος παιδαγωγικής κατάρτισης, οι ενδιαφερόμενοι δίνουν εξετάσεις και θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον καλή επίδοση (C) στην αγγλική γλώσσα.

Εκτός από το Diploma υπάρχει και το Bachelor of education, η απόκτηση του οποίου αυτόματα εξασφαλίζει και επάρκεια για διδασκαλία στην εκπαίδευση. Υπάρχει, επίσης, και άλλο πρόγραμμα, το Initial Teachers Training (I.T.T.), με έμφαση κυρίως στη διδακτική κατάρτιση των συγκεκριμένων μαθημάτων, που ενδιαφέρεται να διδάξει ο υποψήφιος.

Τα διπλώματα ή οι διδακτικές βεβαιώσεις επάρκειας χορηγούνται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι εκπαιδευτικοί που προετοιμάζονται για τη γενική εκπαίδευση δεν είναι μόνιμοι. Προσλαμβάνονται με θητεία ενός έτους. Η ανανέωση της θητείας γίνεται από την αντίστοιχη επιτροπή της τοπικής αυτοδιοίκησης, στην οποία υπάγεται το σχολείο.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Ακολουθείται σε γενικές γραμμές το αγγλικό σύστημα. Υπάρχουν, όμως, διαφορές από πολιτεία σε πολιτεία. Στην πολιτεία της Victoria (Μελβούρνη) π.χ. ολοένα και περισσότερο το πολιτειακό Υπουργείο Παιδείας εκχωρεί δικαιώματα, στον τομέα αυτό, στους διευθυντές των σχολείων και τις σχολικές επιτροπές. Οι κενές θέσεις ανακοινώνονται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν μαζί με τα δικαιολογητικά και συστατικές επιστολές. Της τελικής απόφασης προηγείται συνέντευξη, συχνά περισσότερες από μία φορές. Η θητεία δεν είναι από την αρχή μόνιμη. Αλλά και σε μόνιμες περιπτώσεις ο διευθυντής του σχολείου, αν για βάσιμους λόγους δεν είναι ικανοποιημένος από έναν εκπαιδευτικό, μπορεί να του ζητήσει να φύγει από το σχολείο και να ψάξει σε άλλο σχολείο για θέση.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Η επιλογή των εκπαιδευτικών γίνεται από τα σχολικά συμβούλια κάθε περιοχής. Μερικές φορές τα συμβούλια αυτά μπορούν να εκχωρήσουν αυτό το δικαίωμα και σε κάθε σχολείο.

Για να διοριστεί κανείς ως εκπαιδευτικός στη γενική εκπαίδευση, τα ελάχιστα προσόντα που απαιτούνται είναι το πτυχίο της αντίστοιχης σχολής και πιστοποιητικό διδακτικής ικανότητας (teaching certificate). Τα ιδιωτικά σχολεία θέτουν δικά τους κριτήρια, συχνά, πολύ πιο υψηλά από αυτά των δημοσίων σχολείων, όταν έχουν ένα καλό όνομα και θέλουν να το διατηρήσουν.

Ωστόσο, αν ένας εκπαιδευτικός στην Αμερική έχει αυξημένα προσόντα, όπως: βασικό πτυχίο, πιστοποιητικό διδακτικής επάρκειας, πολύ καλές επιδόσεις στις σπουδές του και αξιόπιστες συστατικές επιστολές, προσλαμβάνεται χωρίς πολλές διατυπώσεις.

Η μονιμότητα ποικίλει από πολιτεία σε πολιτεία. Είναι συνυφασμένη, όμως, με τα προσόντα του υποψηφίου. Αν αυτά δεν είναι υψηλά, ο εκπαιδευτικός προσλαμβάνεται με δοκιμαστική θητεία.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Οι προσλήψεις των εκπαιδευτικών έχουν μεταφερθεί από το Υπουργείο Παιδείας στην τοπική αυτοδιοίκηση. Οι κενές θέσεις ανακοινώνονται σε τοπικό επίπεδο. Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί, εκτός από το βασικό τους πτυχίο και την απαραίτητη παιδαγωγική κατάρτιση, που απαιτείται να έχουν, δίνουν παράλληλα και εξετάσεις.

ΙΝΔΙΑ

Σύμφωνα με το σύστημα της χώρας αυτής, οι αποφάσεις σχετικά με την οργάνωση, τη διοίκηση και τη δομή της γενικής εκπαίδευσης, ανήκουν στην εκάστοτε κυβέρνηση. Κάθε πολιτεία, όμως, μπορεί να μεταβιβάζει αυτές τις αρμοδιότητες και σε άλλες αρχές, όπως π.χ. την τοπική αυτοδιοίκηση.

Για τους διορισμούς των εκπαιδευτικών, αρμόδια είναι η πολιτειακή κυβέρνηση, η οποία συνεργάζεται και με την τοπική αυτοδιοίκηση.

Βασική προϋπόθεση για το διορισμό είναι τα πτυχία της οικείας πανεπιστημιακής σχολής και δίπλωμα στα παιδαγωγικά.

Τα κενά, που κάθε φορά υπάρχουν, ανακοινώνονται στον τοπικό τύπο και τα άλλα μέσα ενημέρωσης. Όλοι οι εκπαιδευτικοί, που προσλαμβάνονται, είναι υπό δοκιμασία για ένα χρόνο.

Δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο όριο αναμονής για διορισμό. Αυτό εξαρτάται από τις απαιτήσεις, που έχει κάθε πολιτεία και τα κριτήρια που αυτή θέτει για την επιλογή.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Στην Πορτογαλία υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες εκπαιδευτικών. Αυτοί που αποφοιτούν από Ανώτερα Τεχνολογικά Ιδρύματα (Institutes Superiores Politechnicos) και αυτοί που αποφοιτούν από πανεπιστήμια (Universities). Βασική προϋπόθεση για διορισμό, είναι πτυχίο αντίστοιχο με το γνωστικό αντικείμενο που θέλουν να διδάξουν και παιδαγωγική κατάρτιση. Η πρόσληψη, ωστόσο, γίνεται με εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο. Η τελική επιλογή γίνεται σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εξετάσεων αλλά και το βιογραφικό κάθε υποψηφίου.

Οι εκπαιδευτικοί και ιδιίτερα όσοι προέρχονται από την ανώτερη εκπαίδευση, προσλαμβάνονται αρχικά με τριετή θητεία, η οποία μπορεί να ανανεωθεί άλλες δύο τριετίες. Μετά θεμελιώνεται το δικαίωμα της μονιμότητας.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Από το Γενάρη του 1991, η επιλογή για τα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης γίνεται από την τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία είναι και ο εργοδότης των εκπαιδευτικών. Σ' αυτήν έχει ανατεθεί η στελέχωση των σχολείων με εκπαιδευτικούς που έχουν επαρκή προσόντα για το έργο τους.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιλεγεί κανείς εκπαιδευτικός είναι: α). Να κατέχει σε πολύ καλό βαθμό τη σουηδική γλώσσα· β) να έχει πτυχίο αντίστοιχο των μαθημάτων, που διεκδικεί να διδάξει και να έχει διδακτική επάρκεια. Σημειώνεται ότι οι εκπαιδευτικοί είναι από τους πιο καλοπληρωμένους υπαλλήλους στη χώρα αυτή.

ΔΑΝΙΑ

Για να διοριστεί ένας ως εκπαιδευτικός στη Δανία, απαιτείται να έχει πανεπιστημιακό πτυχίο και διδακτική επάρκεια. Αυτή αποκτάται σε κολέγια. Υπάρχουν 18 κολέγια στη χώρα για το σκοπό αυτό. Υποχρεωτικά αποκτούν ειδικευση σε δύο μαθήματα, η οποία συνοδεύεται από διδακτική πράξη είκοσι εβδομάδων.

Η επιλογή των εκπαιδευτικών γίνεται από τους δήμους, από σχολικές επιτροπές αλλά και από διευθυντές σχολείων. Οι σχολικές επιτροπές αποτελούνται από 5 έως 15 άτομα, τα οποία εκπροσωπούν τους εκπαιδευτικούς, τις δημοτικές αρχές και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονται από την τοπική αυτοδιοίκηση. Όσοι προορίζονται για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (6-15 ετών), οφείλουν να έχουν πτυχίο Παιδαγωγικής Ακαδημίας τριετούς διάρκειας. Όσοι προορίζονται για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (10-18 ετών) πρέπει να έχουν πανεπιστημιακό πτυχίο πενταετούς διάρκειας. Ο πρώτος χρόνος είναι, συνήθως, δοκιμαστικός. Μετά μονιμοποιούνται. Ο χρόνος αναμονής για διορισμό εξαρτάται από την ειδικότητα του εκπαιδευτικού και τις ανάγκες της εκπαίδευσης. Είναι σύνηθες να περιμένουν μερικά χρόνια (χωρίς να προσδιορίζονται).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Για το διορισμό στην εκπαίδευση της Γερμανίας απαιτείται πτυχίο πανεπιστημιακής σχολής, διάρκειας 8 εξαμήνων για δευτεροβάθμια εκπαίδευση και 6-7 για πρωτοβάθμια. Η διαδικασία, που ακολουθείται, για την επιλογή των υποψηφίων εκπαιδευτικών είναι πολύπλοκη και απαιτητική. Οι υποψήφιοι περνούν από τρεις κρατικές δοκιμασίες. Η πρώτη για την απόκτηση του πτυχίου και ταυτόχρονα του δυναμικού δικαιώματος για άσκηση του επαγγέλματος, είναι ενταγμένη στο πλαίσιο των προπτυχιακών σπουδών. Ακολουθεί ένα δεύτερο στάδιο διετούς προπαρασκευαστικής

θητείς για την προετοιμασία στο διδακτικό έργο. Η επιλογή για το στάδιο αυτό γίνεται με αίτηση των ενδιαφερόμενων. Η τρίτη δοκιμασία (εξέταση) γίνεται από ειδική εξεταστική επιτροπή και οδηγεί στην χορήγηση επαγγελματικού δικαιώματος στη δημόσια εκπαιδευση. Είναι απαιτητική δοκιμασία. Ασχολείται με τον έλεγχο της θεωρητικής αλλά και πρακτικής κατάρτισης του υποψηφίου. Ο έλεγχος βασίζεται σε μια πρωτότυπη μελέτη, που υποχρεούται να καταθέσει ο υποψήφιος σε διδασκαλία δύο μαθημάτων και σε προφορική εξέταση σε θέματα της ειδικότητάς του. Αφού περάσουν αυτή τη δοκιμασία, οι υποψήφιοι εγγράφονται σε πίνακες με κριτήριο τη βαθμολογία, που συγκέντρωσαν. Οι αριστούχοι προηγούνται των άλλων ανεξάρτητα από το χρόνο υποβολής των αποτελεσμάτων. Από τους πίνακες αυτούς προσλαμβάνονται οι εκπαιδευτικοί ανάλογα με την ειδικότητά τους και τις ανάγκες, που υπάρχουν.

ΙΤΑΛΙΑ

Οι υποψήφιοι, για διορισμό, εκπαιδευτικοί, εφόσον έχουν τα απαραίτητα προσόντα (πτυχίο πνευματικής σχολής), συμμετέχουν σε δημόσιο διαγωνισμό. Όσοι από αυτούς πετύχουν, εγγράφονται στη συνέχεια σε επετηρίδα και με τη σειρά προτεραιότητας, που έχουν, απορροφούνται στην εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο.

Οι εξετάσεις, συνήθως, επικεντρώνονται στα μαθήματα, που κάθε εκπαιδευτικός προτίθεται να διδάξει.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Η ευθύνη, για το διορισμό των εκπαιδευτικών ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας για την περιοχή ευθύνης του. Για τις υπόλοιπες περιπτώσεις, αρμόδια να αποφασίσει, είναι η τοπική αυτοδιοίκηση.

Βασική προϋπόθεση για διορισμό, είναι πτυχίο διάρκειας 4 και 5 χρόνια αντίστοιχα για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον προσόντα λαμβάνονται υπόψη, όταν υπάρχουν, αλλά δεν είναι απαραίτητα.

Για να διοριστούν, όμως, οι εκπαιδευτικοί, οφείλουν να επιτύχουν σε δημόσιο διαγωνισμό στα συγκεκριμένα μαθήματα, που ενδιαφέρονται να διδάξουν. Οι εξετάσεις αποτελούνται από 2-3 γραπτά μέρη και μια εξέταση είναι προφορική σ' ένα από τα μαθήματα του προγράμματος, που ο ενδιαφερόμενος θα διδάξει.

Αν ο υποψήφιος πετύχει στις εξετάσεις και συγκεντρώσει έναν καθορισμένο αριθμό μονάδων, τότε αρχίζει τη σταδιοδρομία του ως μόνιμος.

Αν πετύχει, αλλά δε συγκεντρώσει τις προβλεπόμενες μονάδες, προσλαμβάνεται προσωρινά, επειδή υπάρχουν πολλά κενά.

ΓΑΛΛΙΑ

Για το διορισμό απαιτείται πτυχίο πανεπιστημιακής σχολής. Παράλληλα, οφείλουν να έχουν και παιδαγωγική και διδακτική κατάρτιση. Αυτή την αποκτούν σε ινστιτούτα πανεπιστημιακού επιπέδου. Οι ενδιαφερόμενοι, για θέση στο εκπαιδευτικό σύστημα, συμμετέχουν σε ειδικό διαγωνισμό και μόνον, εφόσον επιτύχουν, προσλαμβάνονται.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Στην Τουρκία υπεύθυνος για το διορισμό των εκπαιδευτικών είναι το Υπουργείο Παιδείας της χώρας. Οι κενές θέσεις προσδιορίζονται από το Υπουργείο. Οι εκπαιδευτικοί μετά την αποφοίτησή τους εγγράφονται σε επετηρίδες και από αυτές κατχνέονται στα σχολεία σε μόνιμη βάση.

Από την ενδεικτική αυτή αναφορά για τον τρόπο που διορίζονται οι εκπαιδευτικοί σε άλλες χώρες, προκύπτει ότι, για να ασκήσει κανείς το έργο ή το λειτούργημα του εκπαιδευτικού, απαιτείται να έχει, εκτός από το βασικό του πτυχίο, οπωσδήποτε και παιδαγωγική κατάρτιση. Χρειάζεται, επίσης, να ανταποκρίνεται και σε μια σειρά από άλλα κριτήρια, όπως επιπλέον σπουδές, επιτυχία σε εξετάσεις, πλούσιο βιογραφικό, συστατικές επιστολές κ.τ.λ. Μόνο στην Ελλάδα απαιτούνται μειωμένα προσόντα και ως μοναδικό κριτήριο ο αριθμός πρωτοκόλλου από το Υπουργείο Παιδείας. Πολύ συγγενικό με το δικό μας σύστημα είναι μόνο της Τουρκίας.

Μπορούμε, όμως έτσι, να είμαστε αισιόδοξοι, ότι επιλέγονται πράγματι οι πιο προσοντούχοι για το διδακτικό και εκπαιδευτικό έργο; Μπορούμε να ισχυριζόμαστε, ότι βαδίζουμε με αισιοδοξία στον 21ο αιώνα, όταν οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί μας έχουν ελάχιστη ή καθόλου παιδαγωγική κατάρτιση; Μπορούμε να αισιοδοξούμε, ότι η επιστημονική κατάρτιση, που αποκτάται κατά τη διάρκεια των βασικών σπουδών, θα παραμείνει μετά από μια αναμονή 10-20 ετών το ελάχιστο;

Είναι μερικά ερωτήματα, τα οποία είναι ανάγκη να απασχολήσουν ουσιαστικά όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

6. Επιχειρηματολογία κατά ή υπέρ της επετηρίδας

Οι συζητήσεις για την αλλαγή του τρόπου διορισμού των εκπαιδευτικών έχουν ήδη αρχίσει από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Το Υπουρ-

γείο Παιδείας, κατά κειρούς, θέλοντας να σφυγμομετρήσει τις αντιδράσεις των εκπαιδευτικών, άφηγε να διχρέουν πληροφορίες ότι επίκειται η κατάργηση της επετηρίδας. Οι συνδικαλιστικές ηγεσίες των εκπαιδευτικών αντέδρασαν και εξακολουθούν να αντιδρούν έντονα σ' αυτές τις διχδόσεις, υποστηρίζοντας με «πάθος» την διατήρησή της. Στην όλη συζήτηση, όμως, έχουν εμπλακεί και άλλοι, όπως ο σύλλογος αδιόριστων εκπαιδευτικών, μάχιμοι εκπαιδευτικοί, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι κτλ.

Είναι ενδικέρουσα η επιχειρηματολογία, που έχει διχτυπωθεί ως τώρα, έστω κι αν δεν είναι πάντα από όλους τους φορείς με πειστικά επιχειρήματα τεκμηριωμένη. Συστηματική παρουσίαση και μελέτη των επιχειρημάτων, που έχουν κατά καιρούς διχτυπωθεί, θα μπορούσε να αποτελέσει από μόνη της μια αυτοτελή εργασία. Στο κείμενό μας αυτό θα περιοριστούμε στην ομαδοποιημένη παράθεση των επιχειρημάτων, με ενδεικτικές αναφορές σε συγκεκριμένες δηλώσεις.

Το Υπουργείο Παιδείας, από τις πληροφορίες, που έχουν δημοσιευτεί, φαίνεται να ερωτοτροπεί με την κατάργηση της επετηρίδας, διότι:

α. Ο αριθμός των υποψηφίων εκπαιδευτικών, που κάθε χρόνο εγγράφεται για διορισμό σ' αυτές, είναι πολύ μεγάλος. Προσεγγίζει τις 100.000 περίπου και αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς. Η πολιτεία, όμως, δε μπορεί να απορροφήσει τόσο μεγάλο αριθμό, είτε για οικονομικούς λόγους, είτε γιατί δεν χρειάζεται. Επομένως, οι στρατιές των ανέργων πτυχιούχων θα αυξάνονται συνέχεια, χωρίς ούτε καν προσδοκία διορισμού, να υπάρχει στο μέλλον.

β. Το σύστημα της επετηρίδας δρα ανασταλτικά για όσους έχουν αυξημένα προσόντα. Επομένως, δε μπορεί να θεωρηθεί ως αξιοκρατικό σύστημα επιλογής.

Οι δύο τελευταίοι υπουργοί των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ κ.κ. Γ. Παπανδρέου και Γ. Αρσένης, ύστερα και από εισηγήσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, φαίνεται να συνηγορούν υπέρ της αλλαγής του τρόπου επιλογής των εκπαιδευτικών και έχουν αφήσει ανοιχτό το θέμα. Ο κ. Αρσένης, μάλιστα, πρόσφατα έφερε το θέμα αυτό και στη Βουλή των Ελλήνων, όπου ο κ. Δ. Γεωργακόπουλος, κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ, ζήτησε ευθέως να προχωρήσει η Κυβέρνηση στην κατάργηση του σημερινού συστήματος επιλογής. Φέρει, μάλιστα, να υποστηρίξει στη Βουλή, ότι το σύστημα, που σήμερα ισχύει «δεν εξυπηρετεί τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες της χώρας και πρέπει να αναθεωρηθεί ή να πάψει να ισχύει». Τόνισε, επίσης, ότι «πρέπει να αναχαιτιστούν οι συντησιακές αντιλήψεις¹».

Υπέρ της κατάργησης του θεσμού της επετηρίδας ήταν και η αξιωματική αντιπολίτευση (Ν.Δ.) στη Βουλή, κατά τη συζήτηση του θέματος. Ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Ν.Δ. κ. Β. Κοντογιαννόπουλος, φέρεται να υποστήριξε, ότι η κατάργηση της επετηρίδας θα αποτελέσει «ένεση ποιότητας» στο εκπαιδευτικό μας σύστημα στο οποίο θα διορίζονται πλέον «οι άριστοι και όχι οι τελευταίοι κάποιες χρονιάς»¹.

Ο Υπουργός Παιδείας, στη συζήτηση αυτή, δεν τοποθετήθηκε άμεσα υπέρ ή κατά της αλλαγής του συστήματος διορισμού των εκπαιδευτικών μέσω της επετηρίδας. Τόνισε, όμως, με διπλωματικό τρόπο, ότι το θέμα αυτό, καθώς και άλλα θεσμικά ζητήματα, όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, θα αποτελέσουν αντικείμενο ευρύτερου διαλόγου.

Πιέσεις προς την κατεύθυνση της κατάργησης της επετηρίδας ασκούνται και από το ΑΣΕΠ (Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού) αλλά και από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ και η Ενωμένη Ευρώπη², στις χώρες της οποίας δεν ισχύει το δικό μας σύστημα. Επισημάναμε, ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες καθώς και στην Αμερική, Αυστραλία, Ιαπωνία, οι εκπαιδευτικοί επιλέγονται με εξετάσεις ή με τελείως διαφορετικά κριτήρια από αυτά που ισχύουν στη χώρα μας.

Οι πανελλήνιες ομοσπονδίες των εκπαιδευτικών, ΟΛΜΕ και ΔΟΕ, αντιδρούν έντονα στην κατάργηση της επετηρίδας, γιατί, όπως κατά καιρούς έχουν υποστηρίξει, η επετηρίδα³:

- * Είναι θεσμός που κατακτήθηκε με αγώνες και γι' αυτό δε θα επιτραπεί σε κανέναν να τον καταργήσει.
- * Είναι το μόνο σύστημα επιλογής που είναι αδιάβλητο, δίκαιο, αντικειμενικό και αξιοκρατικό.
- * Είναι «κίνητρο» για τους νέους, που θέλουν να ασχοληθούν με την εκπαίδευση, γιατί εγγυάται, έστω και με μακρόχρονη αναμονή, διορισμό στο δημόσιο.
- * Προστατεύει τους εκπαιδευτικούς από πολιτικές παρεμβάσεις στους διορισμούς ή παρεμβάσεις άλλων οικονομικά και κοινωνικά ισχυρών παραγόντων.
- * Η συσσώρευση του σημερινού διογκωμένου αριθμού των εκπαιδευτικών στις επετηρίδες οφείλεται στο ότι η πολιτεία δε διορίζει κάθε χρόνο τον απαιτούμενο αριθμό των εκπαιδευτικών για να καλύπτει

1. Οπ. Παρ. 23/10/96.

2. Διδ. ΒΗΜΑ, τ. 1067 και 1070 / 1994.

3. Οι απόψεις αυτών των συνδικαλιστικών ηγεσιών της ΔΟΕ-ΟΛΜΕ έχουν διατυπωθεί πολλές φορές τόσο στον τύπο, όσο και στα συνδικαλιστικά τους έντυπα.

τα κενά που υπάρχουν. Επομένως, δεν ευθύνεται η επετηρίδα για τη συσσώρευση αυτή αλλά η εκάστοτε πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, η οποία προβαίνει σε περιορισμένους διορισμούς.

Ο πρόεδρος της ΟΑΜΕ, μετά τη συζήτηση του θέματος στη Βουλή, φέρεται να είπε ότι η ομοσπονδία των καθηγητών αρνείται να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε μορφή διαλόγου με αντικείμενο την κατάργηση της επετηρίδας. Υποστήριξε, επίσης, ότι «δεν πρόκειται ποτέ να παραδώσουμε τους αδιόριστους συναδέλφους μας στην αδηφαγία του πελατειακού συστήματος»¹.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και ο πρόεδρος της ΔΟΕ, ο οποίος φέρεται να υποστήριξε, επίσης, ότι «κάθετα αντίθετος θα μας βρει κάθε απόπειρα κατάργησης της επετηρίδας... Ας διχφυλάξουμε όλοι τους λίγους καταξιωμένους θεσμούς, όπως η επετηρίδα...». Λίγους μήνες πιο πριν ο πρόεδρος της ΔΟΕ, επίσης, είχε υποστηρίξει, όπως αναφέρεται στο επίσημο έντυπο της Ομοσπονδίας, ότι «...οι αναγκαίες αλλαγές στην εκπαίδευση δεν πρέπει να θίγουν καταξιωμένους θεσμούς και τα εργασιακά δικαιώματα των εκπαιδευτικών... Ως ΔΟΕ δε θα δεχτούμε την ανατροπή ενός θεσμού που έχει διχσφάλλσει τη φερεγγυότητα και την αξιοπιστία, που τόσο λείπει από τον τόπο μας. ... Δε θα δεχτούμε να υποταχθούν οι εκπαιδευτικοί σε ρουσφετολογικές πρακτικές, που μειώνουν προσωπικότητες και αξίες και χειραγωγούν την ίδια την εκπαιδευτική πράξη ... Με κανέναν τρόπο δεν θα είμαστε εμείς εκείνοι, που θα μετατρέψουν την αγωνία και το άγχος των συναδέλφων αναπληρωτών σε αγοραίο είδος...»².

Με το ίδιο περίπου σκεπτικό είχε ταχθεί αντίθετος με την κατάργηση της επετηρίδας από το 1991 και ο τότε πρόεδρος της ΔΟΕ, ο οποίος είχε υποστηρίξει ότι «...Η ΔΟΕ είναι κάθετη. Με κανέναν τρόπο δε μπορεί να δεχτεί την κατάργηση της επετηρίδας..., γιατί είναι σύστημα αξιοκρατικό και αντιρουσφετολογικό... Οι πτυχιούχοι κάθε έτους κατατάσσονται με το βαθμό του πτυχίου... Υπογραμμίζεται η σημασία του ποιοτικού χαρακτηριστικού και απονέμεται έτσι δικαιοσύνη»³.

Μια ομάδα από 46 αδιόριστους αναπληρωτές δάσκαλους και νηπιαγωγούς του νομού Σερρών, μέλη του συλλόγου «Εμμ. Παπάς», υποστήριξαν, μεταξύ των άλλων, ότι η κατάργηση της επετηρίδας, ο εξοβελισμός

1. Εφ. ΕΞΟΥΣΙΑ 24-10-96.

2. Διδακταλικό ΒΗΜΑ, ΙΟΥΛ.-ΑΥΓ.-1996, Τ. 1083: 34-35.

3. Τουλούπης, Φ. «Γιατί η ΔΟΕ λέει ΝΑΙ στην επετηρίδα» εισήγηση στο διήμερο για την εκπαίδευση (Αφιέρωμα στη μνήμη του Ν. Τεμπονέρα), που έγινε στα Γιάννινα 19-20 Απρ. 1991 από συλλόγους εκπαιδευτικών Α/θμιας-Β/θμιας και ΔΕΠ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

από την εκπαίδευση χιλιάδων αναπληρωτών δασκάλων, των οποίων πλησιάζει ο διορισμός και με δεδομένο ότι έχουν οικογενειακές υποχρεώσεις, θα δημιουργήσει τεράστια αδικία, της οποίας η κοινωνική έκρηξη, που θα ακολουθήσει, θα λάβει απρόβλεπτες διαστάσεις ... Οι χιλιάδες, ήδη, εργαζόμενοι αναπληρωτές δάσκαλοι και νηπιαγωγοί, σχεδίασαν την επαγγελματική τους αποκοκτάσταση, στηριζόμενοι στο μοναδικό αξιοκρατικό και αδιάβλητο σύστημα διορισμών, το θεσμό της επετηρίδας ... Θεωρούμε αδιανόητη την υλοποίηση οποιασδήποτε σκέψης για κατάρχηση της επετηρίδας...»¹.

Από μια άλλη σκοπιά βλέπει το θέμα ο πρώτος πρόεδρος της ένωσης αδιόριστων δασκάλων το 1974 και σήμερα διευθυντής δημοτικού σχολείου, ο οποίος τάσσειται υπέρ της διατήρησης της επετηρίδας, αλλά επισημαίνει ότι αυτή, με τα σημερινά δεδομένα, δεν εξασφαλίζει εργασία σε κανέναν και ότι χιλιάδες εκπαιδευτικοί θα μένουν έξω από το σχολείο. Επισημαίνει τον κίνδυνο εκμετάλλευσης των άνεργων εκπαιδευτικών, αναφέροντας ένα συγκεκριμένο παράδειγμα, όπου δύο εκπαιδευτικοί στο σχολείο του έχουν προσληφθεί από το δήμο σε συνεργασία με σύλλογο γονέων με 100.000 δρχ. το μήνα, χωρίς ασφάλεια κτλ. Τα «ψέλνει» όμως και στη συνδικαλιστική ηγεσία του κλάδου, γιατί αυτούς τους εκπαιδευτικούς η ΔΟΕ δεν τους δέχεται ως μέλη «προς δόξαν της συντεχνίας των βολεμένων...», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά. Αφήνει αιχμές, ότι η πολιτεία δεν προβαίνει σε διορισμούς, για να πετύχει τους στόχους της «σύγκλησης» και ότι η τοπική αυτοδιοίκηση, σύλλογοι γονέων κτλ. μπορούν να αποδειχθούν «χειριστοί εργοδότες»².

Αξιοσημείωτο είναι, ότι πολλές άλλες απόψεις, που έχουν διατυπωθεί από εκπαιδευτικούς της πράξης και συνδικαλιστικά στελέχη, κινούνται γύρω από τους βασικούς άξονες, που έως τώρα έχουμε επισημάνει.

Από τη συνοπτική αυτή παράθεση των επιχειρημάτων κατά ή υπέρ της επετηρίδας, μπορούμε να οδηγηθούμε στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

1. Είναι δύσκολο, πράγματι, να αμφισβητηθεί ο ρόλος της επετηρίδας στο παρελθόν και συγκεκριμένα έως και τα τέλη της δεκαετίας του 1970 ή τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1980. Την περίοδο αυτή λειτουργήσε προστατευτικά για τους εκπαιδευτικούς από αυθαιρεσίες κάθε μορφής. Δεν αμφισβητείται, επίσης, ότι εξασφάλιζε σειρά

1. Εφ. Κυριακάτικη ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ Νοεμ. 1996.

2. Βλ. «Σύγχρονη Εκπαίδευση», 1997, τ. 92:79. Στο τεύχος αυτό ο Χ. Αθανασιάδης συνοψίζει την επιχειρηματολογία που έχει διατυπωθεί, από διάφορους φορείς, για την επετηρίδα.

προτεραιότητας στους εκπαιδευτικούς, σε περίοδο όμως που η προσφορά και η ζήτηση είχαν μια αρμονική σχέση και όπου τα προσόντα των εκπαιδευτικών κάθε βαθμίδας ήταν τα ίδια.

2. Δε μπορεί, όμως, σήμερα να εξακολουθεί να θεωρείται το σύστημα αυτό δίκαιο, αξιόπιστο, αδιάβλητο και αντικειμενικό, όταν ως κριτήριο διορισμού λαμβάνεται η σειρά με την οποία πρωτοκολλούνται τα δικαιολογητικά των υποψηφίων στο ΥΠΕΠΘ ή στις αντίστοιχες υπηρεσίες. Το κριτήριο αυτό είναι τυχαίο, αυθαίρετο και άδικο. Τυχαίο και αυθαίρετο, γιατί η ταυτόχρονη υποβολή των δικαιολογητικών από τους πτυχιούχους μιας περιόδου δεν είναι εύκολη. Εξαρτάται από το χρόνο της προετοιμασίας των πτυχίων, το χρόνο ορκωμοσίας κτλ. Αλλά κι αν ακόμα υποθέσουμε ότι 3.000 υποψήφιοι έφταναν ταυτόχρονα στο ΥΠΕΠΘ, δε θα μπορούσαν να έχουν όλοι τον ίδιο αριθμό πρωτοκόλλου. Έτσι ο πρώτος και ο τελευταίος στο πρωτόκολλο, έστω κι αν είναι της αυτής δυναμικότητας θα διοριστούν με διαφορά 3-5 ετών ο ένας από τον άλλο. Το κριτήριο του βαθμού στο πτυχίο, παρά τις όποιες επιφυλάξεις, θα μπορούσε κανείς να διατυπώσει γι' αυτό, έχει όπως τονίσαμε, καταργηθεί από το 1994.

Δε μπορεί επίσης, να θεωρηθεί δίκαιο και αντικειμενικό το ισχύον σύστημα, όταν δε λαμβάνει καθόλου υπόψη του τα αυξημένα επιστημονικά προσόντα των υποψηφίων. Ακόμα και διδακτορικό να έχει κανείς στο χώρο του, προηγείται μόνο των υποψηφίων του έτους του. Έπεται όμως όλων των προηγούμενων, ακόμα και αν η χρονική διαφορά είναι μερικών ημερών.

Δε μπορεί, τέλος, να θεωρηθεί δίκαιο και αντικειμενικό ένα σύστημα, που όχι μόνο αγνοεί τα επιστημονικά προσόντα των υποψηφίων αλλά αναγνωρίζει το ελάχιστο και όχι το μείζον. Με το ισχύον σύστημα π.χ. εγγράφονται στην ίδια επετηρίδα πτυχιούχοι διαφόρων σχολών Γεωπονικής, Νομικής, Πολυτεχνείου με εξάμηνη επιμόρφωση στην ΣΕΛΕΤΕ, μαζί με αυτούς που έχουν δεύτερο πτυχίο από πανεπιστημιακές σχολές, που παρέχουν υψηλού επιπέδου παιδαγωγική και ψυχολογική κατάρτιση, όπως τα τμήματα Φ.Π.Ψ., τα τμήματα των επιστημών της αγωγής κ.τ.λ.

Τα τμήματα Φ.Π.Ψ.¹ και το Π.Τ.Δ.Ε.² του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, διαμαρτυρήθηκαν στο ΥΠΕΠΘ για αυτή την αδικία, με

1. Η Γ.Σ. του τμήματος Φ.Π.Ψ. του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων έστειλε (διά της πρυτανείας) το υπ' αριθμ. 1090/25-4-1990 έγγραφο διαμαρτυρίας προς το ΥΠΕΠΘ με αφορμή αίτηση αποφοίτων του τμήματος για το θέμα αυτό.

2. Η Γ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης έστειλε, επίσης,

αφορμή σχετικές αναφορές πτυχιούχων τους, αλλά δυστυχώς η διαμαρτυρία δε φάνηκε να συγκίνησε κανέναν από τους τότε αρμόδιους.

3. Δε μπορεί να αποδεχτεί κανείς σήμερα, ότι η επετηρίδα αποτελεί «κράχτη» για την προσέλευση υποψηφίων σε σχολές, που προετοιμάζουν και εκπαιδευτικούς για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όταν είναι γνωστό ότι οι επιλογές στις σχολές αυτές δεν είναι πρώτης προτίμησης από τους υποψηφίους. Οι περισσότερες είναι επιλογές των Η/Υ του ΥΠΕΠΘ. Υπενθυμίζεται ότι τα Π.Τ.Δ.Ε. και Νηπιαγωγών μπορούν να τα δηλώνουν υποψήφιοι από όλες τις δέσμες και ευνόητο είναι στις περισσότερες από αυτές δεν είναι πρώτης προτεραιότητας. Επομένως, η επιλογή του έργου του εκπαιδευτικού με τα σημερινά δεδομένα δεν είναι υπόθεση επαγγελματικού προσανατολισμού του υποψηφίου αλλά τυχαία επιλογή του Η/Υ.
4. Οι πολιτικές και άλλες παρεμβάσεις στο σύστημα διορισμού των εκπαιδευτικών δεν προστατεύονται μόνο από την επετηρίδα. Υπάρχουν και άλλες ασφαλιστικές δικλίδες για το θέμα αυτό. Ανφέρουμε ενδεικτικά το θεσμό των γενικών εξετάσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που ποτέ δεν κατηγορήθηκε ως ρουσφετολογικός.
5. Πράγματι η εκάστοτε Κυβέρνηση θα μπορούσε να διορίζει κάθε φορά διπλάσιο ή τριπλάσιο αριθμό υποψηφίων εκπαιδευτικών, ώστε να καλύπτει τα κενά που υπάρχουν και να μειώνει τον χρόνο αναμονής των υποψηφίων εκπαιδευτικών. Τα τελευταία 10-15 χρόνια όμως, δεν έγινε καμιά προσπάθεια στον τομέα αυτό, είτε γιατί η εκάστοτε πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ δε θεωρεί αναγκαίο να αυξήσει τους διορισμούς, είτε δεν έχει την οικονομική ευχέρεια να το κάνει.
Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, ακόμα και η άμεση κάλυψη των 20-25.000 κενών θέσεων, που υποστηρίζεται ότι υπάρχουν στη γενική εκπαίδευση, δε θα έλυne οριστικά το πρόβλημα, γιατί για αρκετά από τα επόμενα χρόνια οι διορισμοί θα ήταν πλέον πολύ περιορισμένοι. Είναι γνωστό ότι οι πτυχιούχοι που εγγράφονται κάθε χρόνο στις επετηρίδες είναι πολλαπλάσιοι των εκπαιδευτικών, οι οποίοι, για διάφορους λόγους, συνταξιοδοτούνται.
6. Αν η Κυβέρνηση, για οποιουδήποτε λόγους, διατηρήσει την επετηρίδα, τότε τι νόημα έχουν οι εξαγγελίες της για ελεύθερη είσοδο των

(διά της πρυτανείας) το υπ' αριθμ. 1022/6-6-90 έγγραφο διαμαρτυρίας προς το ΥΠΕΠΘ με αφορμή αίτηση αποφοίτων του τμήματος για το ίδιο θέμα. Φαίνεται, όμως, ότι κανείς δεν τα πρόσεξε.

μαθητών στα πανεπιστήμια, για δυνατότητες αλλαγής προσανατολισμού, επιστημονικού και επαγγελματικού κατά τη διάρκεια των σπουδών, για ελεύθερα ανοιχτά πανεπιστήμια κ.τ.λ.; Σε μια δεκαετία από την εφαρμογή αυτών των μέτρων, θα έχουν εγγραφεί στις επετηρίδες τόσοι υποψήφιοι, που θα καλύπτουν τις ανάγκες και για τον επόμενο αιώνα.

Τι νόημα έχουν, επίσης, οι μεταπτυχιακές σπουδές στις επιστήμες της αγωγής και τι κίνητρο παρέχεται στους νέους πτυχιούχους γι' αυτές, όταν είναι γνωστό, ότι ένας μεγάλος αριθμός προσοντούχων εκπαιδευτικών θα αναζητήσει εργασία στην εκπαίδευση, αλλά θα εγγραφεί στη λίστα αναμονής μετά τον τελευταίο υποψήφιο του προηγούμενου έτους, ο οποίος ενδέχεται μετά «βίαια» να αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο;

Μπορεί να θεωρηθεί το ισχύον σύστημα της επετηρίδας αξιολογικό και δίκαιο, όταν θέτει στην ίδια κατηγορία άτομα με τελείως διαφορετικά επιστημονικά προσόντα; Μπορεί κανείς να ισχυριστεί σοβαρά, ότι το θέμα της επετηρίδας είναι αδιαπραγμάτευτο, κάτω από τα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει;

7. Σε όλες τις άλλες χώρες, που όπως είδαμε, δεν ισχύει το σύστημα διορισμού μέσω επετηρίδας, οργιάζει άραγε το «ρουσφέτι», η συναλλαγή και το πελατειακό σύστημα; Ή μήπως δεν ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση και την παιδεία της χώρας τους τόσο, όσο εμείς στην Ελλάδα;
8. Τι θα μπορούσε κανείς να απαντήσει με αξιόπιστη επιχειρηματολογία στους χιλιάδες πτυχιούχους άλλων πανεπιστημιακών σχολών, που, όταν αναζητήσουν θέση στο δημόσιο, καλούνται να δώσουν εξετάσεις; Υποβιβάζεται άραγε το πτυχίο τους και η αξιοπρέπειά τους; Τι θα μπορούσε, να απαντήσει κανείς, π.χ. στους πτυχιούχους της νομικής οι οποίοι για να αποκτήσουν την άδεια ασκήσεως του επαγγέλματός τους, υποχρεώνονται να εργαστούν, χωρίς επίσημη αμοιβή, δύο χρόνια σε έμπειρο δικηγόρο και στη συνέχεια να δώσουν εξετάσεις για την απόκτηση της άδειάς τους;

Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς, ότι, όταν οι εκπαιδευτικοί αποφάσισαν να σπουδάσουν στις αντίστοιχες σχολές, ήξεραν ότι κάποτε θα διοριστούν στο δημόσιο. Ο ισχυρισμός, όμως, αυτός είναι κατά το ήμισυ σωστός, γιατί, όπως ήδη τονίσαμε, συχνά η σχολή φοίτησης δεν εξαρτάται από τον ίδιο τον υποψήφιο, αλλά από την επίδοσή του και την επολογή του Η/Υ. Αλλά κι αυτό αν δεν συνέβαινε, δε σημαίνει ότι δεν αναθεωρούνται πολιτικές ή πρακτικές μπροστά σε νέα δεδομένα;

Κατά συνέπεια, θέσεις, ότι δε διαπραγματευόμαστε το θέμα της επετηρίδας ή θα αντιδράσουμε με ποικίλους τρόπους, δε βοηθούν στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Είναι σε βάρος των υποψηφίων αλλά και της παιδείας γενικότερα. Οι πτυχιούχοι, που είναι εγγεγραμμένοι σήμερα στις, επετηρίδες, μόνο προσδοκίχ διορισμού μπορούν να έχουν. Μια προσδοκία όμως, η οποία για μερικούς θα ικανοποιηθεί σε 5 έως 10 χρόνια, για άλλους σε 15 ή 20 και για μερικούς δεν θα ικανοποιηθεί ποτέ. Ένα αξιοκρατικό και δίκαιο σύστημα όμως οφείλει να παρέχει ισότητα ευκαιριών σε όλα τα άτομα, που διεκδικούν μια θέση στην εκπαίδευση και όχι a priori να τους αποκλείει.

Ένα δίκαιο και αξιοκρατικό σύστημα επιλογής, επίσης, οφείλει να λαμβάνει υπόψη του τους στόχους που κάθε φορά η συγκεκριμένη βαθμίδα της εκπαίδευσης επιδιώκει να επιτύχει, τα προσόντα των εκπαιδευτικών ή ακόμα τις δυνατότητες και δεξιότητες που διαθέτουν για την υλοποίηση αυτών των στόχων και όχι να θεωρεί ως δεδομένο, ότι από τη στιγμή που αποφοίτησε κανείς από μια αντίστοιχη σχολή, με τις όποιες διαθέσεις αλλά και την όποια κατάρτιση για το διδακτικό και εκπαιδευτικό έργο, θα ανταποκριθεί με τις ίδιες απαιτήσεις σ' αυτό, αν προσληφθεί στα 25, 35 ή 45 χρόνια του.

Με το ισχύον σύστημα σαφώς παραβιάζεται ο νόμος¹, που ορίζει με σαφήνεια τους στόχους της εκπαίδευσης, καθώς και τα προσόντα, επιστημονικά και ψυχοπαιδαγωγικά, που καλούνται να έχουν οι εκπαιδευτικοί που θα ασχοληθούν με αυτό. Ποιος ενδιαφέρεται όμως για τέτοιου είδους παραβιάσεις νόμων στην ένδοξη, κατά τα άλλα, χώρα μας!!

---

1. Σύμφωνα με το νόμο 1566/85 αριθμ. 1, η γενική εκπαίδευση έχει ως αποστολή, μεταξύ των άλλων, να βοηθήσει τους μαθητές:

Να γίνουν υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες... Να καλλιεργούν αρμονικά το σώμα, το πνεύμα, τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα, τις δεξιότητές τους. Να αποκτούν, μέσα από τη σχολική αγωγή, κοινωνική ταυτότητα και συνείδηση... Να καλλιεργούν και να αναπτύσσουν δημιουργική κριτική σκέψη και αντίληψη συλλογικής προσπάθειας και συνεργασίας... Να αναπτύσσουν και να καλλιεργούν πνεύμα φιλίας και συνεργασίας με όλους τους λαούς της γης προβλέποντας σ' έναν κόσμο καλύτερο, δίκαιο και ειρηνικό. Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, σημαντικό ρόλο παίζουν: α) η προσωπικότητα και η κατάρτιση των εκπαιδευτικών, β) τα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά εγχειρίδια και η σωστή χρήση τους, γ) η δημιουργία παιδαγωγικού κλίματος με την ανάπτυξη αρμονικών διαπροσωπικών σχέσεων στο σχολείο και στην τάξη, με το σεβασμό της προσωπικότητας κάθε μαθητή κ.τ.λ.

7. Το «δέον γενέσθαι»

Υπάρχουν διέξοδοι στα προβλήματα αυτά και τρόποι αντιμετώπισής τους; Αναμφίβολα ναι. Για να υλοποιηθούν όμως, οι όποιες λύσεις κριθούν απαραίτητες, χρειάζεται «γενναιότητα» από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Χρειάζεται, συγκεκριμένα, η πολιτεία να αναλάβει τις ευθύνες της στον τομέα αυτό και να δηλώσει ξεκάθαρα, σ' όσους από σήμερα και πέρα θελήσουν να γίνουν εκπαιδευτικοί, ότι ο αυτονόητος διορισμός τους στο δημόσιο δε μπορεί πια να ισχύει, αφού οι ήδη αναμένοντες ενδέχεται να «ασπρίσουν», έως ότου τον αποκτήσουν. Χρειάζεται, επίσης, να ξεκαθαρίσει με σαφήνεια τη θέση της και να διαχωρίσει, και στο χώρο της εκπαίδευσης την επιστημονική κατάρτιση από την επαγγελματική αποκατάσταση. Αυτό το κάνει σε πολλούς άλλους επιστημονικούς χώρους, αφού σε κανέναν δεν υπάρχει επετηρίδα, εκτός από τις στρατιωτικές σχολές.

Αν σκέφτεται πράγματι η πολιτεία να προχωρήσει σε αλλαγές στο σύστημα διορισμού των εκπαιδευτικών με κατάργηση ή τροποποίηση της επετηρίδας, οι αλλαγές αυτές δε θα πρέπει να γίνουν «εν μίχ' νυκτί». Απαιτείται ουσιαστικός διάλογος με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και συστηματική μελέτη όλων των προβλημάτων, που υπάρχουν, καθώς και αυτών που ενδέχεται να προκύψουν, ώστε να αναζητηθούν παράλληλα και οι καλύτερες δυνατές λύσεις.

Με τα σημερινά δεδομένα, μια περίοδος 3-5 ετών θεωρείται αναγκαία πριν από οποιαδήποτε αλλαγή, έτσι ώστε να διευθετηθούν βασικές εκκρεμότητες, όπως π.χ. ο διορισμός αυτών, που ήδη είναι κοντά ή αυτών που εργάζονται ήδη ως αναπληρωτές και προσδοκούν από την πολιτεία αποκατάσταση. Θα ήταν άδικο να αδιαφορήσει κανείς γι' αυτές τις περιπτώσεις και παράλογο να τις αγνοήσει.

Είναι ανάγκη τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που προστοιμάζουν και εκπαιδευτικούς για τη γενική εκπαίδευση να ξεκαθαρίσουν με σαφήνεια την αποστολή τους. Είναι π.χ. ιδρύματα που καταρτίζουν επιστημονικά μόνο τους φοιτητές ή τους παρέχουν και την απαραίτητη ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση, ώστε να ανταποκριθούν με απαιτήσεις στο διδακτικό και εκπαιδευτικό τους έργο; Αν δεχτούν το πρώτο, τότε είναι ανάγκη να μεριμνήσουν και για το δεύτερο. Αν εκτιμούν ότι παρέχουν και για τα δύο, τότε αναμφίβολα χρειάζονται τροποποιήσεις στα προγράμματα σπουδών τους, ώστε η ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση, όσων θελήσουν να ασχοληθούν με το διδακτικό έργο, να είναι ουσιαστική και να εγγυάται την επιτυχία του. Εκείνο που και σήμερα είναι γενικά αποδεκτό είναι ότι δε μπορεί το διδακτικό και εκπαιδευτικό έργο να υλοποιηθεί με επιτυχία χωρίς επαρκή παιδαγωγική και ψυχολογική κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Ο εκπαιδευτικός στο σχολείο δεν είναι μόνο δάσκαλος ενός συγκεκριμένου μαθήματος. Είναι ταυτόχρονα δάσκαλος συγκεκριμένων μαθητών με τις δικές τους ανάγκες και ιδιαιτερότητες ο καθένας, τις οποίες δε δικαιούται να τις παραβλέπει και πολύ περισσότερο να τις αγνοεί.

Σήμερα, επίσης, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης, χρειάζεται εκπαιδευτικούς, οι οποίοι όχι μόνο να κατέχουν επαρκείς επιστημονικές γνώσεις στο χώρο τους, αλλά και να μπορούν να επικοινωνούν άριστα με τους μαθητές, να κάνουν διάγνωση των ικανοτήτων και των αδυναμιών τους, να είναι σε θέση να δημιουργούν κίνητρα, να ανατροφοδοτούν συστηματικά τη διδασκαλία της μάθησης, να ενθαρρύνουν και να ενισχύουν τους μαθητές και κυρίως να «καλογεμίζουν» τα κεφάλια των μαθητών και όχι να τα «παραγεμίζουν», όπως θα έλεγε ο Montain.

Οι εκπαιδευτικοί και ιδιαίτερα οι συνδικαλιστικές ηγεσίες κάθε κλάδου, καλό είναι να χαμηλώσουν τους τόνους και να σταματήσουν τις πομπώδεις δικηκρούξεις και τις δογματικές αρνήσεις για το θέμα της επετηρίδας. Μια τέτοια στάση δεν είναι για κανέναν ωφέλιμη. Η πολιτική ηγεσία έχει τη δυνατότητα να προβεί σε λύσεις και ερήμην τους. Τέτοιου είδους λύσεις, όμως, κανείς δε θα τις προτιμούσε. Με καλόπιστο και ειλικρινή διάλογο μπορούν πολλά να επιτευχθούν και να βρεθούν οι καλύτερες δυνατές λύσεις για όλους. Δεν έχει πια νόημα να προβάλλονται αντιστάσεις «για την τιμή των όπλων» ή για εξυπηρέτηση άλλων συμφερόντων. Με τα δεδομένα που σήμερα υπάρχουν, η επετηρίδα, αργά ή γρήγορα, θα τροποποιηθεί ή θα καταργηθεί. Αυτό είναι αναγκαίο να γίνει, τόσο για την ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης, όσο και για την ικανοποίηση των φιλοδοξιών των ανθρώπων, που θέλουν πραγματικά να εργαστούν σ' αυτή. Δεν έχει, επίσης, νόημα να τροφοδοτείται η εκπαίδευση με «κουρασμένα» και ηλικιωμένα άτομα, όπως γίνεται σήμερα. Άτομα, δηλαδή, τα οποία αναγκαστικά περιμένουν 15-20 χρόνια για διορισμό και που, μέχρι να διοριστούν, αναγκάζονται να περάσουν από πολλά επαγγέλματα, προκειμένου να επιβιώσουν.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε, ότι το πρόβλημα της επετηρίδας, αργά ή γρήγορα, θα αντιμετωπιστεί¹. Το ερώτημα είναι προς ποια κατεύθυνση θα τροποποιηθεί αυτή ή αν καταργηθεί με τι θα αντικατασταθεί; Σενάρια υπάρχουν πολλά και για τις δύο περιπτώσεις. Ας δούμε μερικά:

1. Σε σχετικά πρόσφατη συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου για θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής, μεταξύ των άλλων έγινε θέμα και για την επετηρίδα διορισμού των εκπαιδευτικών. Ο κ. Σκανδαλίδης μάλιστα φέρεται να είπε χαρακτηριστικά «πρέπει να τολμήσουμε και να ανοίξουμε τη συζήτηση για την επετηρίδα» εφ. το ΒΗΜΑ 6/4 1997 (Α 10).

1. Να διατηρηθεί η επετηρίδα με τη σημερινή της μορφή, αλλά να αλλάξουν τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία θα εγγράφονται σ' αυτή οι ενδιαφερόμενοι. Να χρησιμοποιηθούν, δηλαδή, κριτήρια αντικειμενικά και άμεσα μετρήσιμα, όπως τα ακόλουθα:

- * Μεταπτυχιακές σπουδές (Διδακτορικό - Master κτλ.).
- * Κατοχή δευτέρου ή τρίτου πτυχίου με ιεράρχησή τους, σύμφωνα με το λειτουργικό τους ρόλο στο χώρο της εκπαίδευσης.
- * Γλωσσομάθεια, αποδεδειγμένη με επίσημα στοιχεία.
- * Συγγραφική δραστηριότητα.
- * Βαθμός του πτυχίου.

Η χρήση αυτών των κριτηρίων θα μπορούσε να ισχύει, ακόμα και στην περίπτωση που το ΥΠΕΠΘ εκχωρούσε το δικαίωμα πρόσληψης του διδακτικού προσωπικού στην τοπική ή στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση. Ασφαλιστικές δικλείδες πάντα υπάρχουν, αρκεί να μην είναι κανείς μόνιμα δύσπιστος και καχύποτος¹.

2. Η πρόσληψη των εκπαιδευτικών να γίνεται με εξετάσεις αδιάβλητες όπως οι πανελλήνιες, σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Το ποιος θα διενεργήσει αυτές τις εξετάσεις, σε ποιους τομείς θα αναφέρονται και με ποιό τρόπο θα γίνουν είναι δευτερεύοντα προβλήματα, των οποίων η λύση δεν είναι δύσκολη. Οι επιτυχόντες σ' αυτές τις εξετάσεις θα μπορούσαν να καλύπτουν κενά, όχι μόνο ενός έτους, αλλά και μεγαλύτερης διάρκειας (τριετίας ή πενταετίας). Αυτοί θα μπορούσαν να εγγραφούν σε επετηρίδα και από εκεί η πολιτεία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας, είναι αρμόδιος να επιλέγει τον αριθμό των εκπαιδευτικών που χρειάζεται, με σειρά προτεραιότητας.

3. Επειδή η επιστημονική κατάρτιση δεν είναι υποχρεωτικό να οδηγεί αυτομόνητα και στην επαγγελματική αποκατάσταση, θα μπορούσαν, και στη χώρα μας, να θεσπιστούν ειδικές σπουδές, για όσους ενδιαφέρονται να ασκήσουν το διδακτικό έργο, διάρκειας ενός έτους, τουλάχιστον σε θέματα παιδαγωγικής, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, τα οποία άμεσα σχετίζονται με το διδακτικό έργο. Έτσι οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί θα αποκτήσουν την απαραίτητη ψυχοπαιδαγωγική κα-

---

1. Οι φόβοι, που συνήθως εκφράζονται από εκπαιδευτικούς για την κατάργηση της επετηρίδας, είναι ότι έτσι κινδυνεύει να αλλάξει και το πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων των εκπαιδευτικών και κυρίως η κατάργηση της μονιμότητας, η κατηγοριοποίηση... κ.τ.λ. Βλ. Εφ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 27-11-96 το άρθρο των Τσιριγώτη - Καβαβιά - Φατούρου «Εκπαίδευση: τίποτε δεν είναι όπως παλιά».

τάρτιση και διδακτική εμπειρία¹.

Οι σπουδές αυτές θα μπορούσαν να ενταχθούν στα αντίστοιχα πανεπιστημιακά τμήματα ή να λειτουργήσουν με άλλη αυτόνομη μορφή σε χώρους, όμως, πανεπιστημιακούς, για να υπάρχει και η απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή.

Τα σενάρια αυτά είναι μικρό δείγμα εναλλακτικών λύσεων, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, είτε για βελτίωση, είτε για κατάργηση της επετηρίδας. Θα μπορούσαν, αναμφίβολα, να προστεθούν και άλλα. Επομένως, εκείνο που προέχει, είναι όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, με κοινή συναίνεση και καλόπιστη συνεργασία, να καθίσουν και να συζητήσουν το θέμα χωρίς ακρότητες ή «απειλές». Είναι ανάγκη να βρεθούν λύσεις στο πρόβλημα το ταχύτερο δυνατόν. Ο χρόνος τρέχει, οι εξελίξεις προχωρούν με ταχύτατους ρυθμούς και τα προβλήματα συσσωρεύονται. Η παράταση απλώς επιδεινώνει την κατάσταση.

---

1. Σε πρόσφατη συνέντευξή του (Μάιος 1997) στην εφ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, ο υφυπουργός παιδείας κ. Ανθόπουλος άφησε να εννοηθεί ότι μια τέτοια λύση είναι στις προθέσεις του υπουργείου παιδείας. Θα υλοποιηθεί όμως;